

A map of the world with a red banner across the top. The banner contains the text "NO GJELD DET" in white. A magnifying glass with a red handle is positioned over East Africa, focusing on a white icon of a skyscraper. The map is dark grey with white outlines of continents and countries. A small white pushpin is visible in the top left corner, pinned to the map of Europe.

NO GJELD DET

~~DEBT~~
JUSTICE
Norway

A | FELLESRÅDET
FOR AFRIKA

Den globale gjeldskrisa har i takt med økende privatisering, finanskrisa, pandemi, miljøkriser og konflikt økt kraftig. Samtidig har **finansieringsgapet for utviklingsbehovene nådd 4,2 trillioner USD årlig**. I 2025 avholdes FNs fjerde **Financing for Development-konferanse (FfD4)** hvor gjeldskrisa er høyest på agendaen. Norge, som både har en særlig sentral rolle i arrangering av konferansen, og som historisk ledende på gjeldsspørsmål, har en unik mulighet til å spille en viktig rolle for å sikre helt nødvendige tiltak.

Dagens finansiering går fra Sør til Nord

Dagens gjeldssituasjon er så alvorlig at FN peker på at **minst 54 land har behov for akutt gjeldsreduksjon, og 138 land har et kritisk gjeldsnivå.** I praksis betyr dette at lavinntektsland i snitt bruker tilsvarende summer på gjeldsbetjening som de gjør samlet på helse, utdanning, sosiale sikkerhetsnett og klimatiltak. For afrikanske land er gjeldsbetjeningen 50 prosent mer enn hva de kan bruke på de samme tiltakene.

Med andre ord er det umulig å sikre mennesker tilgang til nødvendige tjenester, følge opp klimaforpliktelser eller oppnå øvrige bærekraftsmål uten å stanse de enorme pengestrømmene som går fra lavinntektsland til land i nord gjennom gjeldsbetjening.

Siden forrige store gjeldskrise, har kreditorbildet endret seg. Kreditorerne er i dag mer mangfoldige enn tidligere. Kina har gjort sitt inntog som største statlige kreditor, særlig i Afrika, samtidig som private aktører utgjør den største andelen av lånene og oftest med de dårligste vilkårene. Dette medfører mye hemmelighet rundt låneavtaler, uansvarlig långivning og lånetaking, samt ekstreme rentenivå og kreditorer som nekter å akseptere tap. **En farlig cocktail som befolkningen betaler prisen for.**

Mulighetsrommet for løsninger er nå

Den fjerde Financing for Development-konferansen (FfD4) avholdes sommeren 2025. **Dette er første store muligheten for å kunne skape endring, og gjeldsutfordringene er høyest på agendaen.**

Det er stor enighet i den alvorlige realiteten og medlemsland og øvrige kreditorer oppfordres til å bidra til åpenhet og bærekraftige gjeldsbyrder.

Samtidig trengs det mye mer konkrete, og ikke minst, bindende tiltak. Fram mot konferansen avholdes flere forhandlingsmøter hvor både ambisjonsnivå, prioriteringer og konkrete tiltak diskuteres og i stor grad avgjøres.

Norge må ta lederskap i FfD4

FfD4 finner sted i Spania, som leder forhandlingene sammen med Portugal og Burundi. Samtidig er Norge blant landene som tilrettelegger konferansen. Dette gir Norge en særlig viktig rolle – både på prosess og tiltak.

Norge må sørge for en ryddig, inkluderende og åpen prosess og konferanse. De siste årene har det vært en økende trend at forhandlinger i FNs prosesser skjer i lukkede rom. Dette gjør det vanskelig for sivilsamfunn å holde land ansvarlige for sine posisjoner. Derfor er det viktig Norge arbeider for å sikre åpne prosesser der forhandlingene skjer i plenumssaler hvor alle land må kunne stå for hva de selv forhandler. I tillegg må Norge støtte at internasjonalt og nasjonalt sivilsamfunn får bidra under de ulike forberedende møtene og sikre reelle innspillmuligheter.

Videre må resultatet av konferansen være konkrete tiltak med høyt ambisjonsnivå. Disse må sikre at rike land forplikter seg til å gi gavebistand til lavinntektsland og at nye kilder for finansiering ikke skaper eller forverrer gjeldsbyrder gjennom lån eller latent gjeld som uforsvarlige garantiordninger. Samtidig må det sikres en uavhengig mekanisme for å løse dagens gjeldskriser, samt sørge for åpenhet og at nye lån som gis og tas opp er ansvarlige.

1.

En åpen, forutsigbar, effektiv og rettferdig **gjeldshåndteringsmekanisme** under FN. Denne må kunne brukes av alle land med ikke-bærekraftig gjeld og gjelde på tvers av kreditorer, inkludert de private. Common Framework har dessverre vist seg å være altfor treigt, ekskluderende og ikke føre til tilstrekkelig gjeldslette.

2.

Omforente prinsipper for **ansvarlig långivning og låneopptak**. Disse prinsippene må ivareta hensyn til menneskerettigheter, klimatilak, sikre befolkningens grunnleggende behov og økonomiske endringer og inflasjon.

3.

Et åpent og tilgjengelig **åpenhetsregister** for alle låneavtaler. Slik vil befolkningen kunne holde egne myndigheter til ansvar for sine lån, samt at kreditorene kan holdes til ansvar. Blant annet kan man nekte kreditorer å kreve tilbakebetaling dersom de ikke har offentliggjort lånene.

4.

Rike land må sikre **gavebistand** og finansiering til land som trenger dette. Såkalte "innovative kilder" som garantier og lån kan ikke tas fra bistandsmidler. I forkant må også donorer gjennomføre grundige gjeldsbærekraftsanalyser og motstå fra å kreve motpartsgarantier hos land med høyt gjeldsnivå, for å ikke bygge opp latent gjeld som kan utløse store betalingsforpliktelser.

A | FELLESRÅDET FOR AFRIKA

Fellesrådet for Afrika er en solidaritets- og menneskerettighetsorganisasjon som arbeider for å utfordre de politiske og økonomiske strukturene og mekanismene som hindrer en rettferdig utvikling i Afrika.

~~DEBT~~ JUSTICE Norway

Debt Justice Norway er en nettverksorganisasjon med bred støtte i norsk sivilsamfunn. Sammen jobber vi for en mer rettferdig finansarkitektur og for gjeldsslette. Gjeldsslette for utviklingsland handler ikke om veldedighet - det handler om rettferdighet.

TILSLUTTEDE ORGANISASJONER

Utviklings-
fondet

attac%

Forum for
utvikling og miljø

Norges Kristne Råd
KIRKENE SAMMEN

Atlas-
alliansen

Spire

KIRKENS NØDHJELP
actalliance

Redd Barna

RE:ACT

FN-SAMBANDET
UNITED NATIONS ASSOCIATION OF NORWAY